

ZAMONAVIY O'QITUVCHI IMDJINI SHAKILLANTIRISHNING ILMIY ASOSLARI

Yusupova Odinaxon Abdulatip qizi

Andijon davlat pedagogika instituti

“Pedagogika va psixologiya” kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy o'qituvchi imidjini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida o'qituvchi shaxsining o'rni, uning kasbiy kompetensiyasi, pedagogik mahorati, axloqiy-psixologik fazilatlar hamda tashqi va ichki imijining ta'lim sifati va o'qituvchi shaxsini rivojlantirishga ta'siri yoritib beriladi. Shuningdek, zamonaviy pedagogga qo'yiladigan talablar, innovatsion yondashuvlar, kommunikativ madaniyat va raqamli kompetensiyalarning o'qituvchi imidjini shakllantirishdagi ahamiyati ilmiy asosda ochib beriladi. Tadqiqot natijalari o'qituvchining ijobiy imidjini shakllantirish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: zamonaviy o'qituvchi, pedagogik imidj, kasbiy kompetensiya, pedagogik mahorat, ta'lim sifati, innovatsion yondashuv, kommunikativ madaniyat, raqamli kompetensiya, pedagog shaxsiyati.

Аннотация: В данной статье анализируются научно-теоретические основы формирования образа современного учителя. Выделена роль учителя в образовательном процессе, его профессиональная компетентность, педагогические навыки, морально-психологические качества, а также влияние его внешнего и внутреннего образа на качество образования и развитие личности ученика. Также научно раскрыты требования к современному учителю, инновационные подходы, важность коммуникативной культуры и цифровых компетенций в формировании образа учителя. Результаты исследования служат повышению эффективности образования путем формирования позитивного образа учителя.

Ключевые слова: современный учитель, педагогический образ, профессиональная компетентность, педагогические навыки, качество образования, инновационный подход, коммуникативная культура, цифровая компетентность, педагогическая личность.

Abstract: This article analyzes the scientific and theoretical foundations of the formation of the image of a modern teacher. The role of the teacher in the educational process, his professional competence, pedagogical skills, moral and psychological qualities, and the influence of his external and internal image on the quality of education and the development of the student's personality are highlighted. Also, the requirements for a modern teacher, innovative approaches, the importance of

communicative culture and digital competencies in the formation of the teacher's image are scientifically revealed. The results of the study serve to increase the effectiveness of education by forming a positive image of the teacher.

Keywords: modern teacher, pedagogical image, professional competence, pedagogical skills, quality of education, innovative approach, communicative culture, digital competence, pedagogical personality.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan davrda ta'lim tizimi oldiga mutlaqo yangi talablar qo'yilmoqda. Jamiyat taraqqiyoti, ilm-fan va texnika yutuqlari ta'lim sifatiga, ayniqsa, o'qituvchi shaxsiga bo'lgan e'tiborni yanada kuchaytirmoqda. Chunki ta'lim jarayonining markazida turuvchi asosiy subyekt — bu zamonaviy bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lgan o'qituvchidir. Shu bois zamonaviy o'qituvchi imidjini shakllantirish masalasi pedagogika fanining dolzarb muammolaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Zamonaviy o'qituvchi nafaqat fan bilimdoni, balki yuksak pedagogik mahoratga ega, innovatsion fikrlaydigan, kommunikativ madaniyati rivojlangan, axloqiy-psixologik jihatdan yetuk shaxs bo'lishi talab etiladi. O'qituvchining tashqi ko'rinishi, nutq madaniyati, muomala uslubi, kasbiy mas'uliyati va shaxsiy fazilatlari uning ijtimoiy imidjini belgilovchi muhim omillar hisoblanadi. Ijobiy pedagogik imidj o'quvchilarda o'qishga bo'lgan qiziqishni oshiradi, ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlaydi hamda o'qituvchiga nisbatan hurmat va ishonchni shakllantiradi.

Bugungi kunda ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish, raqamli ta'lim muhitini rivojlantirish va kompetensiyaviy yondashuv asosida kadrlar tayyorlash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Bu esa o'qituvchidan doimiy o'z ustida ishlashni, kasbiy rivojlanishni va zamon talablariga mos ravishda o'z imidjini takomillashtirib borishni talab qiladi. Shunday ekan, zamonaviy o'qituvchi imidjini shakllantirishning ilmiy asoslarini o'rganish, uning tarkibiy qismlari va shakllantirish mexanizmlarini aniqlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot zamonaviy o'qituvchi imidjini shakllantirishning nazariy asoslarini yoritishga, pedagog shaxsining kasbiy va shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish orqali ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlarini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot natijalari ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan o'qituvchilar, bo'lajak pedagoglar hamda pedagogika sohasidagi mutaxassislar uchun amaliy ahamiyatga ega bo'lishi bilan birga, ta'lim jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Asosiy qisim. Zamonaviy o'qituvchi imidji tushunchasi va uning mazmuni Pedagogik adabiyotlarda "imidj" tushunchasi shaxsning jamiyatda shakllangan umumiy qiyofasi, obro'-e'tibori va ijtimoiy bahosi sifatida talqin etiladi. Zamonaviy o'qituvchi imidji esa pedagogning kasbiy faoliyati, shaxsiy fazilatlari, axloqiy

qadriyatlari, tashqi ko'rinishi va kommunikativ madaniyatining yagona tizimda namoyon bo'lishidir. O'qituvchi imidji ta'lim jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatib, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan munosabatini shakllantiradi.

Zamonaviy jamiyatda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, maslahatchi, yetakchi va motivator sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu sababli uning imidji faqat tashqi ko'rinish bilan cheklanmay, balki ichki madaniyat, kasbiy mas'uliyat, pedagogik takt va innovatsion fikrlashni ham o'z ichiga oladi. O'qituvchi imidjining tarkibiy qismlari Zamonaviy o'qituvchi imidji bir nechta o'zaro bog'liq tarkibiy qismlardan iborat[1].

1.Kasbiy kompetensiya – o'qituvchining o'z fanini mukammal bilishi, pedagogik va metodik bilimlarga ega bo'lishi, ta'lim jarayonini samarali tashkil etish qobiliyati.

2.Pedagogik mahorat – darsni qiziqarli, samarali va interaktiv tarzda olib borish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish[2].

3.Kommunikativ madaniyat – nutqning ravonligi, muloqot madaniyati, o'quvchi, ota-ona va hamkasblar bilan to'g'ri munosabat o'rnatish.

4.Axloqiy-psixologik fazilatlar – halollik, adolat, sabr-toqat, mas'uliyat, empatiya va pedagogik etikaga rioya qilish.

5.Tashqi ko'rinish va o'zini tutish madaniyati – kiyinish madaniyati, o'zini tutish, mimika va jestlarning pedagogik faoliyatga mosligi[3].

Mazkur tarkibiy qismlar uyg'unlashgan holda o'qituvchining ijobiy va barqaror imidjini shakllantiradi. Zamonaviy ta'lim sharoitida o'qituvchi imidjini shakllantirish omillari Bugungi kunda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar va raqamli vositalardan keng foydalanish o'qituvchi imidjiga qo'yiladigan talablarni yanada oshirmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish, masofaviy ta'lim platformalari bilan ishlash, raqamli savodxonlik o'qituvchi imidjining muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi[4].

Shuningdek, uzluksiz kasbiy rivojlanish, malaka oshirish kurslari, seminar va treninglarda ishtirok etish o'qituvchining professional o'sishiga xizmat qiladi. O'z ustida doimiy ishlaydigan, yangilikka intiladigan pedagog jamiyatda ijobiy obro'ga ega bo'ladi va ta'lim muassasasining nufuzini oshiradi. O'qituvchi imidjining ta'lim sifati va tarbiya jarayoniga ta'siri Ijobiy pedagogik imidj o'quvchilarda o'qituvchiga nisbatan hurmat va ishonchni shakllantiradi. Bu esa ta'lim jarayonida o'zaro hamkorlik, intizom va yuqori natijalarga erishish imkonini beradi. O'qituvchi imidji kuchli bo'lgan taqdirda, o'quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etadi, mustaqil fikrlash va ijodkorlik qobiliyatlari rivojlanadi. Shu bilan birga, o'qituvchi imidji tarbiya jarayonida ham muhim ahamiyatga ega. Pedagogning shaxsiy namunasi, axloqiy qadriyatlarga sodiqligi o'quvchilarda ijobiy hayotiy pozitsiyani shakllantirishga xizmat qiladi.[5]

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy o'qituvchi imidjini shakllantirish ta'lim tizimining muhim va dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida o'qituvchi imidji nafaqat tashqi ko'rinish, balki kasbiy kompetensiya, pedagogik mahorat, kommunikativ madaniyat, axloqiy-psixologik fazilatlar va innovatsion yondashuvlarning uyg'unligi ekanligi aniqlandi. Ushbu omillarning izchil rivojlanishi o'qituvchining jamiyatdagi obro'-e'tiborini oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim sharoitida o'qituvchidan doimiy kasbiy rivojlanish, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish hamda ta'lim jarayoniga yangicha yondashuvlarni joriy etish talab etiladi. Ijobiy pedagogik imidj o'quvchilarda bilim olishga bo'lgan qiziqishni oshiradi, ta'lim sifati va samaradorligini ta'minlaydi hamda tarbiya jarayonining muvaffaqiyatli kechishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, o'qituvchi imidjini shakllantirish uzluksiz jarayon bo'lib, u pedagogning o'z ustida muntazam ishlashi, kasbiy mas'uliyati va shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish bilan chambarchas bog'liqdir. Shu bois ta'lim muassasalarida o'qituvchilar imidjini rivojlantirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tadbirlarni tashkil etish, malaka oshirish tizimini takomillashtirish va pedagogik madaniyatni yuksaltirish muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, zamonaviy o'qituvchi imidjini shakllantirish ta'lim jarayonining sifatini oshirish, barkamol avlodni tarbiyalash hamda jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'shadigan pedagog kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Qodirov B.R. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
3. Musurmonova O. Pedagogik etika va kommunikativ madaniyat. – Toshkent: Fan, 2019.
4. Abduqodirov A.A. Zamonaviy o'qituvchi kompetensiyasi. – Toshkent: Innovatsiya, 2020.
5. Xodjayev B.X. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.